

Beslutningsforslag nr. B 92. Fremsat den 29. januar 1997 af Bent Hindrup Andersen (EL) og Keld Albrechtsen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om bevaring af bevaringsværdige bygninger

Folketinget opfordrer regeringen til snarest at fremsætte lovforslag til ændring af lov om planlægning og lov om bygningsfredning med henblik på at styrke bevaringen af bygninger, som er erklæret bevaringsværdige. Lovændringerne skal omfatte følgende elementer:

A. Ændringer i lov om planlægning:

1) Det skal pålægges kommunerne at fremlægge alternative løsningsmuligheder, herunder bevaring af bygninger, i tilknytning til lokalplaner, som indebærer nedrivninger.

2) Der skal indføres mulighed for at afholde en lokal folkeafstemning om bevaring af en bygning ved vedtagelse af en lokalplan, som indebærer nedrivning af bygningen.

B. Ændringer i lov om bygningsfredning:

1) Der skal indføres hjemmel til myndighederne, så disse kan foretage indgreb over for bevaringsværdige bygninger, der forfalder.

2) Udarbejdelse af kommuneatlas over bevaringsværdige bygninger skal gøres obligatorisk.

3) Forsøgsordningen med bevaringsfonde skal gøres permanent, og der skal tilføres flere midler hertil.

4) Den eksisterende skattemæssige fradragsordning for fredede bygninger omlægges, så støtten i stedet gives i form af rente- og afdragsfri lån mod pant i ejendommen. Lånet forfalder ved ejerskifte.

5) Retten til fritagelse for betaling af ejendomsskat for fredede bygninger ophæves og erstattes af en ordning, så ejendomsskatten for fredede bygninger opsamles i en fredningsfond, som støtter vedligeholdelsen af fredede og bevaringsværdige bygninger.

6) Der skal etableres kommunale bevaringsråd og regionale kulturmiljøråd, som er uafhængige af myndighederne, og hvis rådgivning retter sig mod såvel myndigheder som borgere, og rådene skal have status af egentlige ankeinstanser.

7) Kriterierne for vurdering af en bygnings bevaringsværdi skal udvides til også at omfatte en økologisk vurdering.

8) De tidligere gældende fredningsklasser, A og B, genindføres.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Bevaringen af bygninger er et vigtigt element i opbygningen af et omfattende og rigt kulturmiljø. Men beskyttelsen mod nedrivning af netop disse bygninger er ikke særlig stor. Nedrivning er imidlertid en uigenkaldelig handling og har som følge heraf ofte påkaldt sig omfattende protester. Kortlægning af bevaringsværdige bygninger er et godt initiativ. Men erfaringen viser, at kortlægning i sig selv ikke sikrer bygningsbevarelse. Enhedslisten ønsker med beslutningsforslaget at sikre gennemførelsen af en lovgivning, der i langt højere grad beskytter Danmarks ca. 300.000 bevaringsværdige bygninger mod nedrivning.

I 1990 afgav det såkaldte Bygningskulturudvalg betænkning nr. 1198 om »Bygningsbevaring«. Betænkningen konkluderer, »at en forstærket indsats på bygningsbevaringsområdet især skal være rettet mod de bevaringsværdige bygninger« (frem for de fredede), samt »at visse justeringer af den danske lovgivning er nødvendige for at fremme en enklere administration og for yderligere at styrke bevaringshensynene«.

Betænkningen indeholder en række konkrete forslag til, hvorledes denne styrkelse kan gennemføres. Blandt forslagene indgår en forbedring af de økonomiske rammer for bygningsbevaring, herunder følgende forslag:

- Kommunale bevaringsfonde oprettes. Staten og kommunerne støtter fondene økonomisk.
- Ejere af bevaringsværdige bygninger fritages for betaling af indkomstskat af modtagne økonomiske tilskud til istandsættelses- og restaureringsarbejder.
- Statens Bygningsfredningsfond styrker sin indsats over for de bevaringsværdige bygninger.

I november 1995 afgav miljø- og energiministeren en redegørelse til Folketinget om kulturmiljøområdet (redegørelse nr. R 4). Folketinget havde den 17. januar 1996 en debat om redegørelsen (Folketingets forhandling, 1995-96, s. 2813). Redegørelsen inde-

holdt bl.a. en række forslag til en øget indsats for de bevaringsværdige bygninger:

- Grundlaget for en øget folkelig inddragelse skal styrkes og forbedres - f.eks. ved etablering af regionale faglige råd, der kan rådgive i kulturmiljøspørgsmål.
- Det må overvejes, om bevaringssynsvinklen skal understreges ved revisionen af kommuneplanerne.
- I kommuneatlasarbejdet (. . .) bør der ske en ændret arbejds- og udgiftsdeling mellem stat og kommune, og der skal oprettes lokale bevaringsfonde, der kan yde økonomisk støtte til bevaringsværdige bygninger.

Enhedslisten ønsker med dette beslutningsforslag at skabe opbakning til en nødvendig yderligere indsats. Forslagsstillerne mener således, at der er behov for såvel en række ændringer i planlovgivningens regler om lokalplaner og i bygningsfredningsloven, som forslagsstillerne gerne ser udvidet til en »frednings- og bevaringslov«.

Bemærkninger til forslagens enkelte punkter

Ad A, 1

For at demokratisere lokalplanlægningsprocessen yderligere ønsker Enhedslisten, at det netop indførte princip i landsplanlægningen om beskrivelse af alternative udviklingsmuligheder videreføres til også at omfatte lokalplanforslag. Heri ligger, at når der fremsættes lokalplanforslag, der indebærer nedrivning af en bevaringsværdig bygning, skal den alternative løsning - en bevarende renovering - belyses og offentliggøres som led i høringsprocessen.

De eksisterende regler for høringsproceduren medfører, at borgerne kun får forelagt ét konkret løsningsforslag, når en bevaringsværdig bygning planlægges nedrevet af kommunen. Den alternative mulighed - bevaring - beskrives ikke nærmere i høringsmateriale. Denne »fait accompli«-procedure gør det vanskeligt for borgerne at forholde sig til andre løsninger end kommunens valgte og endnu vanskeligere at argumentere herfor.

Enhedslisten foreslår derfor, at høringsudspillet fra kommunen skal indeholde reelt alternative løsninger til den af kommunen anbefalede og som minimum en præsentation af en bevaringsløsning.

Enhedslisten mener grundlæggende, at dette princip bør indføres for ikke alene lokalplaner omfattende nedrivninger, men for alle lokalplanforslag. Den demokratiske proces og det lokale engagement vil få et gevaldigt løft, hvis kommunen pålægges at fremlægge flere forskellige løsningsmodeller, så borgerne har reelle valgmuligheder at pege på i hørings svar og i en lokal mobilisering omkring en bestemt løsning. Ofte vil kommunen alligevel allerede have analyseret forskellige alternative løsninger, men kun den politisk valgte sendes i dag ud til høring.

Ad A, 2

Enhedslisten finder, at beslutningsprocessen vedrørende de bevaringsværdige bygninger skal styrkes. Selv med de af regeringen foreslåede tiltag er beskyttelsen mod nedrivning af netop disse bygninger ikke særlig stor.

I praksis vil kommunen eller amtet altid have det sidste ord i beslutningsprocessen, og et »godt« tilbud fra en byherre kan tilsyneladende få selv den mest velmenende kommunalbestyrelse til at se stort på de gode intentioner.

For at give borgerne en sidste ultimativ mulighed for at omvende en kommunal beslutning om nedrivning finder forslagsstillerne det rimeligt, at såfremt den lokale folkelige modstand er markant, skal styrkeforholdet kunne prøves af gennem en lokal folkeafstemning om spørgsmålet.

Enhedslisten foreslår, at såfremt 10 pct. af de stemmeberettigede i det pågældende område (en kommune, en by eller en bydel) skriver under til fordel for bevaring af bygningen, skal kommunen gennemføre en bindende folkeafstemning om spørgsmålet. Enhedslisten mener grundlæggende, at dette princip bør indføres for ikke alene lokalplaner omfattende nedrivninger, men for alle lokalplanforslag, hvor der er massiv lokal modstand f.eks. mod planlagt nybyggeri, mod vejudvidelser og mod godkendelse af butikcentre.

Nærdemokratiet vil blive væsentlig styrket, såfremt man tør give borgerne denne mulighed for indflydelse. Ikke alene gennem den konkrete magtbeføjelse, men nok i endnu højere grad som følge af den øgede opmærksomhed, der vil blive omkring planlægningsarbejdet, når borgerne får en reel kompetence til at stoppe en kommunal plan.

Ad B, 1

Myndighederne kan ikke i dag gribe ind, såfremt en bevaringsværdig bygning forfalder, hvilket ofte sker i praksis som led i en bevidst politik fra ejerens side for at få bygningen revet ned.

Enhedslisten foreslår derfor, at myndighederne (kommune, amt og stat) gives hjemmel til at kunne foretage en sådan indgriben, så bevaringsværdige værdier ikke forfalder. Typen af indgreb kan f.eks. være påbud om vedligeholdelse og om anvendelse af den pågældende bygning.

Ad B, 2

Gennem kommuneatlas sættes fokus på de bevaringsværdige bygninger, som fremmer en bevarende lokalplanlægning, hvorefter bygningen kun kan nedrives via en lokalplansændring. Kortlægningen i et atlas giver borgerne et stærkere redskab i argumentationen for at bevare en bygning. I dag har ca. 50 kommuner gennemført en kortlægning i form af et kommuneatlas. Enhedslisten foreslår, at der indsættes en bestemmelse i bygningsfredningsloven, så det gøres obligatorisk at udarbejde kommuneatlas over de bevaringsværdige bygninger.

Ad B, 3

Kommunerne skal sikres et tilskud til dækning af udgifterne ved at bevare de bevaringsværdige bygninger. Som et forsøg har nogle få kommuner deltaget i en ordning med bevaringsfonde, hvor staten finansierer 2/3 af midlerne og den pågældende kommune resten. Fondens støtte til bevaringsprojekter sker i form af et lån til ejeren. Enhedslisten foreslår forsøgsordningen gjort permanent og midlerne i fondene øget fra de planlagte 10-12 mio. kr., som kun kan dække behovet i 5 kommuner, til 100 mio. kr., så midlerne i højere grad modsvarer det faktiske behov.

De øgede midler i bevaringsfondene skal fra statens side finansieres ved omlægning af byfornyelsesmidlerne.

Ad B, 4

Den eksisterende skattemæssige fradragsordning for fredede bygninger foreslås afskaffet til fordel for en ordning med ydelse af et rente- og afdragsfrit lån frem til ejerskifte mod pant i ejendommen. Dette sikrer en åbenhed om, hvilke bygninger der støttes og med hvilke beløb, og hindrer spekulation i fradragsordninger. Samtidig sikres staten en indtægt ved videresalg af bygningen.

Ad B, 5

Den eksisterende mulighed for fritagelse for betaling af ejendomsskat virker ikke hensigtsmæssig, da der ikke er overensstemmelse mellem ejendomsskattens størrelse – der er meget afhængig af den geografiske placering – og vedligeholdelsesbehovet.

Enhedslisten foreslår derfor den eksisterende mulighed for fritagelse ophævet og i stedet erstattet af en ordning, hvor ejendomsskatten via en fond øremærkes til bevarende vedligeholdelse styret efter behov, og hvor støtten er betinget af, at myndighederne fremover vil kunne gribe ind ved forfald af den pågældende bygning.

Ad B, 6

Forslaget præciserer regeringens forslag om rådgivende bevaringsråd i kommunerne og tilsvarende regionale kulturråd i amterne, idet det med forslaget slås fast, at rådgivningen retter sig mod såvel myndigheder som borgere, og at rådene er uafhængige af myndighederne. Endvidere ønsker forslagsstillerne, at disse råd skal have status af egentlige ankeinstanser, hvor borgere skal kunne få prøvet en indsigelse, som kommunen eller amtet ikke følger.

Ad B, 7

Spørgsmålet om bevaringsværdi er ikke alene et spørgsmål om kulturværdier og æstetik. Ofte vil en økologisk vurdering af ressourcebalancen afsløre, at det er økologisk bedre at bevare og istandsætte en bygning frem for at rive den ned og bygge en ny. Kommunerne anvender i dag det såkaldte SAVE-system som grundlag for kortlægning og vurdering af bevaringsværdien.

Med forslaget vil økologisk livscyklusanalyse integreres som et af kriterierne i vurderingen af, hvorvidt en bygning er bevaringsværdig, og hermed indlægges som et nyt kriterium i SAVE-systemet.

Ad B, 8

Frem til 1980 eksisterede begreberne A- og B-fredninger. Ved at genindføre denne todelte fredningsbetegnelse vil mange bevaringsværdige bygninger kunne indplaceres som B-fredninger med den større sikkerhed, dette giver mod nedrivning. Enhedslisten ønsker med forslaget at bakke op bag flere interesseorganisationers forslag om, at fredningsklasserne A og B genindføres.

Skriftlig fremsættelse

Bent Hindrup Andersen (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om bevaring af bevaringsværdige bygninger.

(Beslutningsforslag nr. B 92).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.